

**Bilkent
Üniversitesi**

Dergi Bilkent
Sayı : 12
ISSN 1305-5178
Aralık 2009

Bilkent Üniversitesi Adına Sahibi
Prof. Dr. Kürşat Aydoğan

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü ve Editör
Prof. Dr. Orhan Aytür

Yayın Yönetmenleri
Levent Başara
Burak Tokcan

Kapak
Yrd. Doç. Marek Brzozowski

Bilkent Üniversitesi
Rektörlük 06800
Bilkent, Ankara
Telefon : (312) 290 24 26
Faks : (312) 266 41 91
E-posta : dergi@bilkent.edu.tr
İnternet : www.bilkent.edu.tr

Tasarım ve Baskı
A4 Ofset Matbaacılık
San. ve Tic. Ltd. Şti.
Oto Sanayi Sitesi, Yeşilce Mah.
Donanma Sok. No: 16
34418 Kağıthane / İstanbul
Telefon : (212) 281 64 48 pbx
Faks : (212) 269 53 27
E-posta : info@a4ofset.com

Bilkent Üniversitesi Yayın Birimi tarafından
hazırlanan Dergi Bilkent yılda iki kez yayımlanır.
Üniversitenin Mezun Kimlik Kartı
sahiplerine ücretsiz olarak gönderilir.

İçindekiler

2 üniversiteden haberler

8 bir konu

İş Etiği

12 portre

Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Pınar Bilgin

16 opera

Müzik Bölümü Mezunu Murat Karahan

20 mutfak kültürü

Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü Mezunu
Fevzi Ünlü

24 moda

Uluslararası İlişkiler Bölümü Mezunu
Yaprak Aras Şahinbaş

28 bilkent'ten sonra

32 bilkent senfoni'den haberler

34 bilkent senfoni orkestrası 2010 programı

36 mezunlardan haberler

44 sınıf haberleri

üniversiteden haberler

Ali Doğramacı ÜAK Başkanı Oldu

Bilkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ali Doğramacı, Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) başkanlığını Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hasan Ceylan'dan devraldı. İlk kez bir vakıf üniversitesine geçen ÜAK başkanlığı, üniversitelerin kuruluş yılları sırasına göre rektörlerce birer sene yürütülüyor. ÜAK, üniversiteler arasındaki iletişimi güçlendirmeyi amaçlayan, yükseköğretime ilişkin kanun tasarılarını, yönetmelikleri ve tüzük tasarılarını hazırlayan üniversitelerüstü bir akademik kuruldur.

Kültürler Parlamentosu Toplandı

Bilkent Üniversitesi'nin kurucusu ve Mütevelli Heyeti Başkanı İhsan Doğramacı ile Ürdün Prensi El Hassan bin Talal tarafından 2002'de kurulan Uluslararası Kültürler Vakfı'na bağlı Kültürler Parlamentosu, 27 Ekim'de Bilkent Üniversitesi'nde toplandı. Vakfın kuruluş amacı doğrultusunda farklı coğrafyalardan ve kültürlerden bilim insanları ve aydınları bir araya getiren oturumu Prof. Dr. İonna Kuçuradi (Maltepe Üniversitesi) yönetti. Oturuma ABD, İsrail ve Japonya'dan video konferans yoluyla katılımlar da gerçekleşti.

Hocabey'e KKTC'den Ödül

Bilkent Üniversitesi'nin kurucusu ve Mütevelli Heyeti Başkanı İhsan Doğramacı, Türkiye - Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) ilişkilerine katkılarından dolayı KKTC Cumhuriyet Meclisi'nin ödülüne layık görüldü.

ÖSS'de İlk 100'e Giren 34 Öğrenci Bilkent'te

2009 ÖSS'de Sayısal-2 ve Eşit Ağırlık-2 puan türlerinde ilk 100'e giren öğrencilerden 34'ü eğitimlerini Bilkent Üniversitesi'nde sürdürüyor. Başarılı öğrenciler, üniversite yaşamlarına Bilkent Üniversitesi'nin kurucusu ve Mütevelli Heyeti Başkanı İhsan Doğramacı'yı ziyaret ederek başladı. DİL ve SÖZ-2 puan türlerinde birinci olan öğrencilerin yanı sıra Sayısal-2 puan türünde ilk 10'da yer alan öğrencilerden 4'ü de Bilkent Üniversitesi'ni seçti.

İbrahim Körpeoğlu ve Özcan Öztürk'ün Başarısı

Engin Umut Akkaya'ya Büyük Onur

Kimya Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Engin Umut Akkaya, TÜBİTAK Bilim Ödülü'nü Temel Bilimler dalında kazandı. Dr. Akkaya, bu ödüle süpramoleküler kimya alanında moleküler algılayıcı ve bilgi işlemcilerin rasyonel tasarım, sentez ve uygulamalarına ilişkin çalışmaları sonucunda değer görüldü.

Bilgisayar Mühendisliği Bölümü öğretim üyelerinden Yrd. Doç. Dr. İbrahim Körpeoğlu ve Yrd. Doç. Dr. Özcan Öztürk, bilimsel araştırma-geliştirme çalışmalarını desteklemek ve teknoloji sektörünün akademik dünya ile etkileşimini güçlendirmek amacıyla IBM tarafından verilen ödüllere değer görüldü. Dr. Körpeoğlu özel uygulamaya yönelik kablosuz sensör ağları ile çevre denetimi ve kontrolü için ağ ara katman desteği, Dr. Öztürk ise heterojen çok çekirdekli işlemcilerin performansının etkin paralelleştirme ile eniyilemesi konulu projeleriyle ödül kazandı.

Sinop'ta Çokuluslu Bir Buluşma

Güzel Sanatlar Bölümü, Sinop Valiliği ve Sinop Belediyesi işbirliğiyle uluslararası bir sempozyum düzenledi. Şehirde son 15 yılda gerçekleştirilen kazı çalışmalarının değerlendirildiği etkinliğe 11 ülkeden 30 akademisyen ve araştırmacı katıldı.

Pınar Bilgin

TÜBİTAK Teşvik Ödülleri

Ülkemizde uluslararası nitelikte bilimsel çalışmalara imza atan ve 40 yaşını aşmamış bilim insanlarına verilen TÜBİTAK Teşvik Ödülleri'nde Bilkent Üniversitesi'nden dört öğretim üyesi dereceye girdi. Temel Bilimler dalında Doç. Dr. Mehmet Özgür Oktel (Fizik Bölümü), Mühendislik Bilimleri dalında Doç. Dr. Emre Alper Yıldırım (Endüstri Mühendisliği Bölümü) ve Yrd. Doç. Dr. Hilmi Volkan Demir (Fizik ve Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümleri), Sosyal Bilimler dalında ise Doç. Dr. Pınar Bilgin (Uluslararası İlişkiler Bölümü) ödüle değer görüldü. Dr. Oktel yoğun madde fiziği alanında ultra soğuk sistemlerin optik örgü ile girdap örgüsü dinamiği ve bu sistemlerin ışıkla etkileşmesi; Dr. Demir nanoteknoloji ve nanofotonik alanlarında, nanofotonik konusunda nanokristal katkılı ve enerji transferli yenilikçi katı hal aydınlatması geliştirilmesi, Dr. Yıldırım yöneylem araştırması alanında büyük ölçekli geometrik eniyileme problemleri için etkin çözüm yöntemlerinin geliştirilmesi, Dr. Bilgin ise uluslararası ilişkiler alanında yeni güvenlik çalışmaları konularındaki bilimsel araştırmalarıyla ödül aldı.

Mehmet Özgür Oktel

Emre Alper Yıldırım

Hilmi Volkan Demir

Geçmiş, Bugüne ve Geleceğe Dair Bir Yapıt

Tarih Bölümü öğretim üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Oktay Özel'in *Dün Sancısı* adlı kitabı okurla buluştu (Kitap Yayınevi, Eylül 2009). Eserinde tarihi ve bu bilimi etkileyen dinamikleri toplumsal, ideolojik ve eleştirel pencerelerden yorumlayarak tarihçiliğin mesleki bir portresini çizen Dr. Özel, tarih-hayat-toplum ilişkisinin Türkiye'deki rolünü ve ülkemizin geçmiş algısının bugünü ve geleceği nasıl yönlendirdiğini ele alıyor.

Halil İncalcık'tan Yeni Bir Kitap

Dünyanın yaşayan en önemli Osmanlı Tarihi uzmanı olarak anılan, Bilkent Üniversitesi Tarih Bölümü'nün kurucusu ve Türkiye Bilimler Akademisi şeref üyesi Prof. Dr. Halil İncalcık, *Devlet-i Aliyye* adlı eserinin ilk cildini okurla buluşturdu. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları'ndan çıkan ve 37. baskısına ulaşan yapıtında Osmanlı Devleti'nin bir beylikten imparatorluk konumuna gelişini ele alan Dr. İncalcık, toplumsal, ekonomik ve demografik etkenler ışığında bir siyasi tarih analizi sunuyor.

Öğretim Üyelerimize TÜBA' dan Ödüller

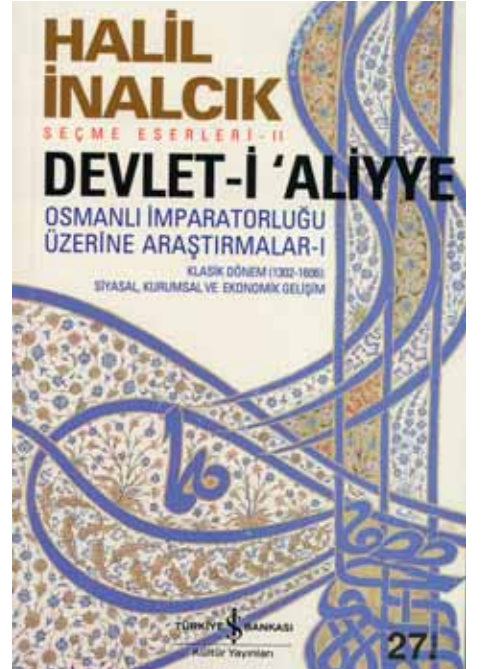

Kâmil Mutluer

Ahmet Gürata

Prof. Dr. M. Kâmil Mutluer (Hukuk Fakültesi) ve Yrd. Doç. Dr. Ahmet Gürata (İletişim ve Tasarım Bölümü) Türkiye Bilimler Akademisi'nin (TÜBA) Üniversite Ders Kitapları Telif ve Çeviri Eser Ödülleri'nde dereceye girdiler. Bütçe Hukuku başlıklı kitabıyla sosyal bilimler alanında ödül kazanan Dr. Mutluer, *Teoride ve Uygulamada Kamu Maliyesi* adlı yapıtıyla aynı alanda mansiyona da değer görüldü. Dr. Gürata ise ABD'li akademisyen Prof. Dr. Timothy J. Corrigan'dan çevirdiği *Film Eleştirisi El Kitabı (A Short Guide to Writing About Film)* ile yine sosyal bilimler alanında mansiyon aldı. TÜBA'nın ders kitabı yazımı ve çevirisini teşvik etmek için 2008'den başlayarak düzenlediği bu ödüller mühendislik, sağlık, toplum ve doğa bilimleri alanlarında veriliyor.

Sergilerden...

Sezonu 8 Ekim - 3 Kasım döneminde Cezmi Orhan ve Zafer Gençaydın'ın resimleriyle açan Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi Sanat Galerisi, 5-10 Kasım tarihleri arasında ise Sinem Özgün Köymen ve Karin Koch'un takı tasarımlarını sanatseverlere sundu.

Konuşma Engelliler İçin Yeni Bir Teknoloji

Bilgisayar Mühendisliği Bölüm Başkanı Prof. Dr. Halil Altay Güvenir yönetimindeki araştırma grubu, daha önce görme engelliler için geliştirdikleri ve Türkçe yazıları sese dönüştüren Oku teknolojisini cep bilgisayarlarına uyarlayarak konuşma engelliler için bir yazılım tasarladı ve geliştirdi. Cep bilgisayarına yüklendiğinde kalıp cümleleri veya Türkçe yazıları seslendirebilen Turkon isimli bu yazılım, engellilerin çevreyle iletişimlerinin güçlenmesine katkı sağlıyor. Ülkemizi ziyaret eden yabancılara da iletişim kolaylığı sağlayabileceği düşünülen Turkon, www.cs.bilkent.edu.tr/turkon/ adresinden indirilebiliyor.

Bilkent ve Meteksan Savunma'dan Teknoloji İşbirliği

Bilkent Üniversitesi, Meteksan Savunma San. A.Ş.'nin sualtı akustik konusunda gerçekleştirdiği teknolojik işbirliği sonucunda kampüsteki Bilkent Göleti üzerinde bir açık su test ve kalibrasyon tesisi kuruldu. Tesis, sualtı akustik konusunda gerçekleştirilecek akademik çalışmalara ve Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nın bu alandaki faaliyetlerine kaynak yaratacak.

Bilkentli Aileler Bir Araya Geldi

Bilkent Üniversitesi, bu yıl ilk kez düzenlediği Bilkentli Aileler Buluşma Günü'nde 2009 ÖSS ile üniversitemize yerleşen öğrencilerin aileleri ile Mühendislik, İşletme, İktisadi, İdari ve Sosyal

Bilimler fakültelerinden öğretim üyelerini bir araya getirdi. İngilizce Hazırlık Programı'na katılan öğrencilerin velilerinin de davetli olduğu 18 Ekim tarihli buluşma kampüs turuyla başladı. Bilkent Senfoni Orkestrası konseriyle devam eden etkinlik, Prof. Dr. Adnan Akay (Makine Mühendisliği Bölümü), Prof. Dr. Cevdet Aykanat (Bilgisayar Mühendisliği Bölümü), Prof. Dr. Güliz Ger (İşletme Fakültesi), Yrd. Doç. Dr. John O'Dwyer (İngiliz Dili Meslek Yüksekokulu), Prof. Dr. Sübidey Togan'ın (İktisat Bölümü) verdiği seminerlerin ardından bir kokteyl ile son buldu. Diğer fakülte ve yüksekokulların buluşmaları ilerleyen dönemlerde gerçekleştirilecek.

FABED Ödülleri

UNAM - Malzeme Bilimi ve Nanoteknoloji Enstitüsü araştırmacılarından Dr. Mustafa Özgür Güler ve Dr. Tamer Uyar, Feyzi Akkaya Bilimsel Etkinlikleri Destekleme Fonu (FABED) tarafından verilen Genç Bilim İnsanlarına Üstün Başarı Ödülü'ne değer görüldüler. Dr. Güler kendiliğinden bir araya gelen nanoyapıların biyomedikal uygulamaları, Dr. Uyar ise çokişlevli nanotekstil malzemelerinin geliştirilmesi konularındaki araştırmalarıyla ödül kazandılar.

Bilkent'ten Darwin Geçti

Fen Fakültesi, ünlü İngiliz bilim insanı Charles Darwin'in (1809 - 1882) evrim teorisi ve türlerin birbirleriyle ilişkilerini ele alan çalışmalarını içeren sergiye ev sahipliği yaptı. Darwin Now adıyla bugüne kadar farklı kütalardan 25 ülkeyi gezen sergi, Darwin'in doğumunun 200. ve On the Origin of Species adlı eserinin 150. yılı kutlaması niteliğini de taşıyor.

İş Alanları Tanıtıldı

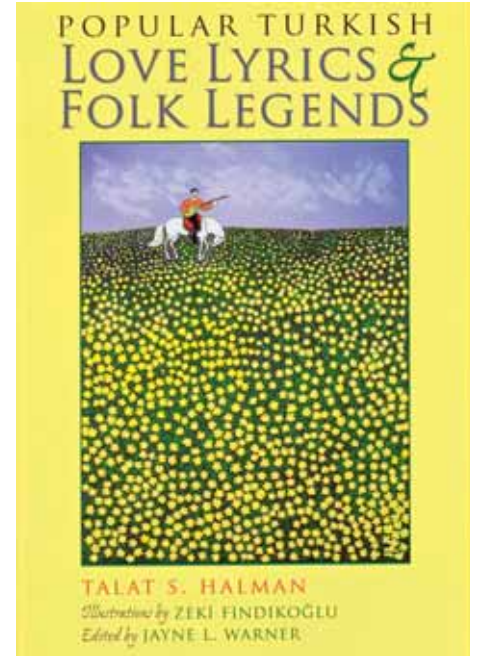
Bilkent Üniversitesi Kariyer Merkezi, 4 Kasım - 11 Aralık tarihleri arasında İş Alanları Tanıtım Günleri'ni gerçekleştirdi. Çeşitli firmalardan üst düzey yöneticilerin konuşmacı olarak katıldığı etkinliklerde öğrencilere finanstan insan kaynaklarına, bankacılıktan iletişim ve medyaya kadar birçok işkolunun yanı sıra kamu kurum ve kuruluşları, akademik kariyer seçenekleri, etkinlik yönetimi, kriminoloji ve gastronomi gibi konular hakkında da bilgiler aktarıldı.

Türk Halk Masalları ve Aşk Şiirleri

İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Dekanı ve Türk Edebiyatı Merkezi Başkanı Prof. Talat S. Halman'ın **Popular Turkish Love Lyrics and Folk Legends** başlıklı kitabı, ABD'nin önde gelen üniversite yayınevlerinden Syracuse University Press tarafından yayımlandı. Yunus Emre, Pir Sultan Abdal, Köroğlu ve Karacaoğlu'nun seçme şiirleri ve yaşam öyküleri ile Kara Koyun, Boş Beşik, Tiktak Eden Kabak gibi halk masallarının İngilizce çevirilerinin yer aldığı yapıt, ABD'de Türk halk edebiyatı alanında İngilizce olarak çıkmış ilk kitaptır. ABD'de yaşayan Türk ressam Zeki Fındıkoğlu'nun Anadolu masalları ve halk şairlerine ilişkin 28 renkli resminin bulunduğu eserin editörlüğünü Jayne L. Warner yapmıştır.

Toplumsal Dayanışma

Bilkent Üniversitesi Sosyal Sorumluluk Merkezi, düzenlediği yardım kampanyasıyla Akdeniz, Doğu Anadolu ve İç Anadolu bölgelerindeki çeşitli illerden okullara kitap, kıyafet ve kırtasiye malzemesi ulaştırdı.

Görünmezlik Teknolojisi

Bilkent Üniversitesi Fizik ve Elektronik-Elektronik Mühendisliği bölümleri öğretim üyesi ve Nanoteknoloji Araştırma Merkezi Başkanı Prof. Dr. Ekmel Özbay, araştırma grubuyla beraber cisimlerin üzerine kaplandığında onları belirli frekanslarda görünmez kılan bir metamalzeme geliştirdi. Nanoteknoloji tabanlı bu malzeme, parazit ve gürültü oluşturmadığı için dünyadaki benzer bilimsel çalışmalara yenilikçi bir

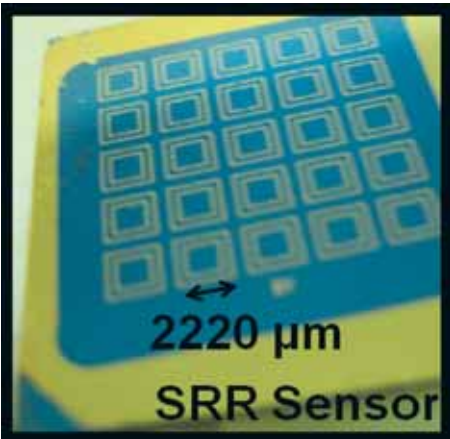
boyut getiriyor. Görme sürecinin bir cisimden yayılan ya da cisme çarpıp saçılan elektromanyetik dalgaların algılayıcılara geri dönmesiyle gerçekleştiğini söyleyen Dr. Özbay, görünmezlik teknolojinin söz konusu cismin elektromanyetik dalga saçmasını önlemek, dalgaların ona çarpmasını ya da çarpan dalgaların gelişigüzel saçılmasını engellemek prensipleriyle yola çıktığını belirtiyor.

Murad Gürzumar'ın Çalışmaları Polonya'da

Grafik Tasarım Bölümü öğretim görevlilerinden Murad Gürzumar'ın **Scream** adlı fotoğraf sergisi sanatseverlerle Polonya'nın Gdansk şehrinde buluştu. Öğrencilerin sınav öncesi ve sonrasındaki ruh hallerini yansıtan fotoğraflar, 2007'de Ankara'da da sergilenmişti.

Dünyada Bir İlk

Fizik ve Elektrik-Elektronik Mühendisliği bölümleri öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Hilmi Volkan Demir ve araştırma grubu, cerrahların implant kullandıkları kemik ve omurilik kırığı ameliyatları sonrası, iyileşme sürecini gerçek zamanlı olarak takip etmelerine olanak tanıyan biyouyumlu kablosuz sensörler geliştirdi. İmplant ile birlikte vücuda yerleştirilebilen, radyo frekansında çalışan ve santimetre altı boyutlarda olan bu metamalzeme tabanlı sensörler, kemiğe ve implanta uygulanan mekanik yük miktarının dışarıdan izlenmesini sağlıyor. Dr. Demir ve araştırma grubunun konuya ilişkin makaleleri, dünyaca ünlü bilim dergisi **Applied Physics Letters**'in

Temmuz 2009 ve Kasım 2009 sayılarında yayımlandı. İlgili çalışma için dünya çapında patent başvurusu yapıldı ve grubun Bilkent Üniversitesi'ndeki çalışmaları için **National Institutes of Health**'den araştırma projesi alındı.

Japonya'da Sanat

Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarisi Bölümü öğretim üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Cihangir İstek, 21-26 Temmuz 2009 tarihleri arasında Japonya'da bir sergi düzenledi. Konukseverlik Evi: Mekanda Konukseverlik Üzerine Fikirler başlığıyla evlerin hayatımızdaki yerini sorgulayan sergi, Tama Sanat Üniversitesi'nin desteğiyle gerçekleşti. Tokyo'daki Youkobo Art Space'te geçici bir model eve dönüştürülen sergi mekanı, ziyaretçilere gelecekteki evleri hakkında hayaller kurdurmayı amaçlıyordu. ■

Öğretimde Üstün Başarı Ödülleri

Bülent Özgüç

Hayrettin Köymen

Yehezkel Sandy Berkovski

Maria Nowotna

Prof. Dr. Bülent Özgüç (Grafik Tasarım ve Güzel Sanatlar Bölümleri), Prof. Dr. Hayrettin Köymen (Elektrik ve Elektronik Mühendisliği Bölümü), Yrd. Doç. Dr. Yehezkel Sandy Berkovski (Felsefe Bölümü) ve Maria Nowotna (Müzik Bölümü), 2008 - 2009 akademik yılı Öğretimde Üstün Başarı Ödülleri'nin sahipleri oldular. Önceki senelerde bu ödülü kazanan öğretim elemanlarının listesine www.bilkent.edu.tr/teachaward adresinden ulaşılabilir. ■

Öğrencimiz İtalya'dan Ödülle Döndü

Müzik Bölümü 4. sınıf öğrencilerinden Can Ünlüsoy, dünyanın en önemli vurmali çalgılar yarışmalarından *Giornate della Percussione*'de ikinci oldu. 24 - 30 yaş arasını kapsayan C kategorisinde yarışan Ünlüsoy, geçen yıl 19 - 23 yaş grubunda üçüncülük de elde etmişti. Bu yarışmaya katılan ilk Türk müzisyen olan Ünlüsoy, çalışmalarını Bilkent Senfoni Orkestrası Vurmali Çalgılar Grup Şefi Aydın Mecid ile sürdürüyor. ■

A. Enis Çetin'e Büyük Unvan

Mühendislik kuram ve uygulamalarının ilerlemesi için profesyonel çalışmalarda bulunan dünyaca ünlü The Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE) kuruluşu, Elektrik ve Elektronik Mühendisliği Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. A. Enis Çetin'e Fellow (en üst düzey üyelik) unvanı verdi. Alanında üstün başarılarla imza atmış üyelerin layık görüldüğü IEEE'nin bu en prestijli payesi, her yıl üye sayısının en çok binde birine verilmektedir. 1912'den beri verilen Fellow unvanına daha önce Bilkent Üniversitesi Elektrik ve Elektronik Bölümü öğretim üyeleri Prof. Dr. Abdullah Atalar, Prof. Dr. Özay Oral, Prof. Dr. Levent Onural ve Prof. Dr. Levent Gürel değer görülmüştür. Havacılık ve uzaydan bilgisayar ve telekomünikasyona, biyomedikal mühendisliğinden elektrik enerjisi ve elektronik sistemlere yayılan bir alanda faaliyet gösteren IEEE'nin 150 ülkede yaklaşık 70.000'i öğrenci olmak üzere 365.000'i aşkın üyesi bulunmaktadır. ■

bir konu

İş Etiği

A. Ümit Berkman

İşletmelerin kurumsallık anlayışındaki önemini gün geçtikçe artıran iş etiği kavramı, yöneticileri ve çalışanları iş ahlakı paydasında bir araya getiren bir unsur olarak dikkat çekiyor.

İş Etiği Nasıl Tanımlanabilir?

Etik, en genel anlamda ahlaki açıdan doğru-yanlış ve iyi-kötü algısı ile ilgili bir kavramdır. Etik değerler, ilkeler ve kurallar ortak yaşamı mümkün kılar, toplumu birleştirir, sosyal düzeni sağlar. İş etiği ise etikin bir alt kümesidir. İş dünyasındaki ahlaki sorunları inceler, davranışlara rehberlik etmek üzere standartlar veya kurallar geliştirmeye çalışır.

İş etiği normatif ve betimleyici olmak üzere ikiye ayrılır. Normatif iş etiği, etik ilkeler çerçevesinde iş etiğine uygun davranışların neler olması gerektiğini irdeler; bu kapsamda, örneğin, iş etiği davranış standartlarının ve kurallarının (code of conduct) belirlenmesinde rol alır. Bir başka deyişle iş yaşamında ve iş ilişkilerinde ne yapılmalı ya da yapılmamalı sorularına yanıt arar.

İş dünyasındaki ilişkilerin ahlaki boyutlarını ve sorunlarını ele alan, tutum ve davranışları ortaya çıkarmaya çalışan betimleyici iş etiği ise mevcut ve yaygın olan etik içerikli davranış türlerine odaklanır.

İş etiği (business ethics), çalışma etiğini (work ethics) ve meslek etiğini (professional ethics) de kapsamaktadır. Çalışma etiği, bir toplumda işe ve çalışmaya ilişkin değerler ve tutumlardır. Meslek etiği ise iş etiği ve çalışma etiği ile bağlantılı olduğu halde genellikle toplumsal kültürden bağımsızdır ve evrensel ilkelere sahiptir.

İş Etiği ve İşletme

İş etiği, işletmeciliğin işlevsel alanlarına göre de sınıflandırılabilir. Bu sınıflandırma çoğu işletmenin departmanları olarak da karşımıza çıkmaktadır. İşletmelerde etik ve etik dışı eylemlerin inceleneceği çerçeveye üretim etiği, pazarlama etiği, finans etiği, muhasebe etiği ve yönetim etiği gibi başlıklar girer. Ürünün ve hizmetin güvenliği ve kalitesi, satış sonrası hizmetler ve garanti koşulları, reklamların içeriği ve karakteri, yatırımcıların hakları ve çıkarları, bilançoların niteliği ve gerçekliği, insan kaynakları yönetimi ve işletmelerin doğa ve çevreye ilişkin politikaları işlevsel alanlardaki etik konularıyla ilgili unsurlardır. Firma ve kişi temelindeki etik dışı davranışlara aşağıdaki eylemler örnek verilebilir.

- Sigortasız işçi çalıştırmak
- Finansal raporlarda hile yapmak
- Rakiplerin ürünlerini taklit etmek (fikri mülkiyet ihlali)
- Nitelsiz ya da ayıplı ürünü piyasaya sürmek
- Ürün veya hizmet hakkında eksik ya da yanıltıcı bilgilendirme veya etiketleme yapmak
- Ürün sorumluluğundan kaçınmak
- Satış sonrası hizmet ve garanti koşullarına uymamak

- Çevreyi kirletmek
- İşe alımlarda ve terfilerde liyakat ilkelerine uymamak, ayrımcılık yapmak
- Astlara kötü davranmak, onları aşağılamak ve yıldırarak
- Rüşvet ve hediye vermek, almak
- İşe geç gelmek, işten erken ayrılmak
- Hatayı gizlemek ya da başkasına yüklemek

İş Etiğinin Artan Önemi ve Sosyal Sorumluluk Yönü

Geçtiğimiz 30 yıl, tüketicilerin farkındalık ve duyarlılık düzeylerinin yükseldiği bir dönem olarak öne çıkmaktadır. Müşteri grupları daha bilinçli ve güçlü duruma gelmiş, çevreci kuruluşlar işletmecilerin bir anlamda belalısı olmuş, sivil toplum kuruluşları ve medya, işletmelerin topluma ne kadar katkıda bulunduklarını sorgulamaya başlamıştır. Aynı zamanda çalışanların eğitim seviyesi ve beklentileri artmış, ABD ve Avrupa'daki bazı büyük şirketlerde yönetim skandallarını takiben devletlerin denetleme ve düzenleme girişimleri hızlanmıştır. Böylelikle işletmeler tüketiciyi, toplumu, çevreyi, çalışanını, kısaca paydaşlarını gözetken ve toplumsal hayatı zenginleştiren ahlaki firma etiketindeki değerin farkına varmışlardır. Bu işleyiş, bir bakıma mali sermaye kadar itibar sermayesi kavramının da önem kazandığının ifadesidir.

Bir başka deyişle, bir işletmenin asıl amacı kâr sağlamak da olsa, içinde bulunduğu toplumun sorunlarına hassasiyet göstermesi ve yaşama katkıda bulunması artık kaçınılmaz bir beklentidir; çünkü iş etiği ve sosyal sorumluluğun birbirlerinden ayırt edilmeleri neredeyse olanaksızlaşmıştır. Bu noktada yöneticilerden beklenen örnek davranışlar ve sorumluluklar şöyle sıralanabilir.

- Çevreyi kirletmemekten öte, yeşil alanlar ve parklar gibi yaşam alanlarıyla çevreyi güzelleştirmek
- Doğal kaynakları sürdürülebilir biçimde kullanmak
- Özellikle çocuklara yönelik reklamlarda ve pazarlama stratejilerinde özenli olmak
- Çalışanlara kişisel sağlık ve stresle baş etme gibi konularda rehberlik hizmetleri sağlamak
- Cinsiyet ayrımcılığına karşı duyarlı olmak, engellilere destek olmak, aile içi şiddetle mücadele etmek
- Eğitim, kültür ve sanat etkinliklerini destekleyerek sosyal yaşantıyı zenginleştirmek

1970 ve 80'lerin ABD'sinde görülen çevreci ve tüketici odaklı hareketlerin yanı sıra 80 ve 90'lardaki küreselleşme, demokratikleşme ve insan hakları hareketleri, etik ve sosyal sorumluluk uygulamalarını güncel ve popüler kılmıştı. O yıllarda Türkiye'nin yaşadığı yolsuzluklar, rüşvet skandalları ve kontrolsüz kamu harcamaları ise temiz toplum ve kirlilikle mücadele arayışlarına kapı açmıştı. Ne var ki gelişmiş ülkeler ile karşılaştırıldığında ülkemizde iş etiği kavramının nispeten yeni olduğunu, bu alanda ancak 2000'li yıllardan itibaren önemli gelişmeler kaydedildiğini söyleyebiliriz. İş dünyamızdaki güncel görünümde ise büyük firmaların misyon ve vizyon açıklamalarının etik kod ve kurulların varlığına işaret ettiği, sosyal sorumluluk etkinliklerinin daha yoğun ve kurumsallaşmış düzeyde yürütüldüğü dikkat çekmektedir.

Bütün bu değerlendirmeler, kuruluşların iş etiğine yönelik kurumsal düzenleme ve süreçlerinin yapıtaşlarıdır. Diğer bir anlatımla, günümüzde iş etiği ve sosyal sorumlulukla yakından ilgilenmeyen veya bu konulardan etkilenmeyen firma ya da yönetici neredeyse kalmamıştır.

Etik Dışı Davranışları Etkileyen Faktörler

Etik dışı davranış, etik ilke ve kurallarının kişisel çıkar ya da örgütün çıkarı adına ihlalidir. Etik karşıtı olarak da adlandırılabilen bu davranışlara sayısız örnek verilebilir. Bu davranışların nedenleri dört ana kümede değerlendirilebilir.

I. Kişiyi İlişkin Etmenler

- Kişinin değerleri, öncelikleri, tecrübeleri
- Kişinin risk değerlendirmesi
- Kişinin demografik özellikleri
- Kişinin pozisyonu ve kıdemi

II. Eyleme İlişkin Etmenler

- Açık etik ihlali
- Etkilenen kişiler, paydaşlar ve durumsal faktörler

III. Kuruma İlişkin Etmenler

- Kurumun yönetim geçmişi, değerleri ve kültürü
- Etik kodların ve etik eğitimin varlığı
- İşletmenin bulunduğu sektörün etik iklimi ve sektörün rekabet tanımı

IV. Çevreye İlişkin Etmenler

- Ekonomik çevre (piyasanın belirginlik düzeyi)
- Siyasal çevre (siyasal istikrar ve devlet ve özel sektörün karşılıklı konumları)

- Sosyal ve kültürel çevre (toplumdaki egemen normlar ve yönetim kültürü)
- Diğer çevre etmenleri: yargı süreci, medya, sivil toplum kuruluşları (STK) ve uluslararası kuruluşlar

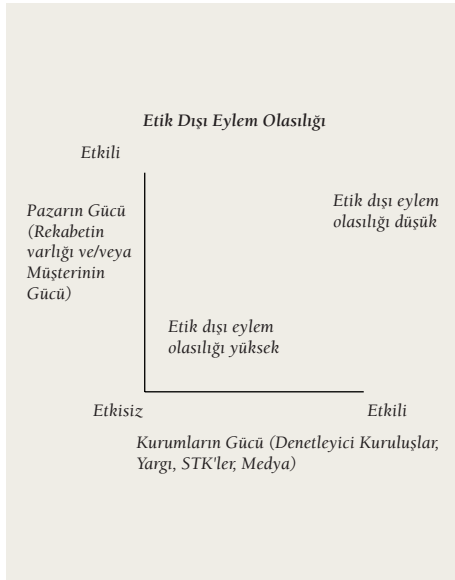
Sözü edilen faktörlerin ortak paydası, birbirleri ile etkileşim halinde olmalarıdır. Örneğin, kişiye ilişkin faktörlerin olası etkileri kuruma ve çevreye ilişkin etkenlere de bağlıdır. Bu noktadan hareketle etik dışı davranışlara yatkın niteliklere sahip bir kişinin bu tür bir davranışta bulunma olasılığının daha yüksek olduğu söylenebilir; ancak örgütsel ve (ya) çevresel etmenler de göz önüne alındığında, mesela benzer davranışların hoşgörüsüyle karşılanmadığı bir ortamda, kişinin böyle bir davranışta bulunma olasılığının azalacağı ileri sürülebilir.

Etik Bir Yönetim Anlayışı İçin Neler Gerekir?

- Liderlik
- Etik kod ve davranış kurallarının hazırlanması
- Etik komitesi oluşturulması
- Birimlere etik sorumlusu atanması
- Etik hattının ve sorun bildirme sistemlerinin kurulması
- Etik eğitiminin verilmesi
- İnsan kaynakları yönetiminin etik davranışa yönelik gerçekleştirilmesi
- Etik denetiminin yapılması veya yaptırılması

Tüm bu yöntem ve araçların kurumsallaştırılması, işletmelerin etik oktanını yükseltmek ve etik DNA'sını sağlamlaştırmak için çok önemlidir. Kurumsallaşma ve rekabetin yanı sıra sivil kurumlar ve kamunun denetleyici gücü de firmalardaki etik dışı davranışları önleyebilmektedir. Bu durum aşağıdaki gösterimle ifade edilebilir.

İşletmelerin rekabetçi ve müşterinin bilinçli olduğu sağlıklı bir piyasa sisteminde etik dışı eylemler yaptırımlarla karşılaşabilir. Müşterinin ürünü ya da hizmeti almaması veya başka bir firmaya yönelmesi biçiminde bir iktisadi yaptırım doğabileceği gibi, Rekabet Kurumu'nun rekabeti gözeterek kararlar alarak yasal ve kamusal içerikli bir yaptırıma gitmesi de söz konusu olabilir. Kamunun ve sivil kurumların denetleyici işlevi, şirketlerin etik olmayan davranışlarının STK'lar tarafından gündeme taşınmasıyla birlikte bir toplumsal baskı kimliği de kazanabilir. Bu uygulamalar, işletmelerin etik olmayan eylemlere yönelme olasılığını düşürmektedir. Bahsedilen model çerçevesinde iş etiğinin ulaşacağı en üst nokta, yukarıdaki gösterimde iktisadi, yasal ve sosyal yaptırımların etkin olduğu alandır.

Türkiye'deki Akademik Çalışmalar

Özellikle son 10 yılda Türkiye'de iş etiği ile ilgili çalışmalar, tezler, araştırmalar ve yayınlar artış göstermiştir. Araştırmaların çoğunda örneklem yolu ile belirlenen yöneticilerden soru kağıdı ve yüz yüze görüşme yöntemi ile bilgi ve görüş alınmıştır. Bunların her birinin metodolojisine ilişkin ayrıntılara girmek yerine, böyle araştırmaların muhtemel zaafları (örneklem seçimi, soruların oluşturulma biçimleri, katılımcıların gerçekten ziyade ideale yakın yanıtları, genellenebilirlik sorunları...) ele alınmalıdır.

Ayrıca bu çalışmaların büyük bir bölümünde Anglo-Amerikan anket ve ölçekleri aynen kullanılmış, az sayıda ankette uyumlama ya da uyarılama yöntemine başvurulmuştur. Yine bu çalışmalar ağırlıklı olarak işletmelerin farklı kademelerdeki yöneticilerine ve çalışanlarına ait görüşleri saptamaya çalışmış; fakat alınan yanıtların davranışlara ilişkin genellemelere ne kadar olanak tanıyacağı ise bir soru işareti olarak kalmıştır.

Sonuç

21. yüzyılda kuruluşlar ve yöneticiler için etik yönetim (management by ethics) ve etik yönetimi (management of ethics), gerek üst kadroların gerek paydaşların giderek artan duyarlılığı ve farkındalığı nedeniyle kurumsallık ölçeğindeki etkin konumunu koruyacaktır.

A. Ümit Berkman Kimdir?

Bilkent Üniversitesi İşletme Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. A. Ümit Berkman, doktorasını Syracuse Üniversitesi'nden almıştır. Bilkent Üniversitesi'nde 1986-1990 yılları arasında İşletme bölüm başkanlığı yapmış olan Dr. Berkman, Türkiye'de işletme programlarında İş Etiği dersini (Business Ethics) ilk defa veren akademisyenlerdendir (1988). 1988-2004 yıllarında rektör yardımcılığı ve genel sekreterlik görevlerinde bulunduğu Bilkent Üniversitesi'nde, Ocak 2009'dan bu yana İşletme Fakültesi'nin Executive MBA programı direktörlüğünü yürütmektedir. Çalışma ve araştırmalarının odak noktası işletme ve kamu yönetiminde etik konuları olan Dr. Berkman'ın diğer ilgi alanları yönetim ve organizasyon, örgüt kuramı ve örgüt geliştirmedir. Makaleleri Organization Studies, International Social Science Journal, Journal of South Asian and Middle Eastern Studies, Res Publica, Canadian Journal of Development Studies ve International Journal of Public Administration gibi dergilerde yer almıştır. Gelişmekte Olan Ülkelerde Kamu Yönetiminde Yolsuzluk ve Rüşvet adlı kitabın yazarıdır. Bu kitap, 1970'lerin sonundaki yolsuzluk ve rüşvet sorunları kapsamında etik dışı davranışları Türkiye'de ilk kez ayrıntılı olarak inceleyen yayındır. Dr. Berkman'ın, Hacettepe Üniversitesi'nden Doç. Dr. Mahmut Arslan'ın da katkıda bulunduğu Dünyada ve Türkiye'de İş Etiği ve Etik Yönetimi başlıklı çalışması Haziran 2009'da TÜSİAD tarafından yayımlanmıştır. Avrupa Birliği-Avrupa Komisyonu-Kamu Görevlileri Etik Kurulu işbirliğiyle yürütülen Türkiye'de Yolsuzluğun Önlenmesi İçin Etik Projesi çerçevesinde etik liderlik seminerleri gerçekleştirmiş olan Dr. Berkman, Ekim 2009'da İstanbul'da düzenlenen Building a Cleaner Public Sector konulu OECD-MENA bölgesel konferansında baş konuşmacı olarak kamu yönetiminde etik düzenlemeler, önlemler, uygulama stratejileri ve sorunları ile sivil toplum kuruluşlarının rolü üzerine konferans vermiştir.